

Oulun kaupungin hankesuunnitelma valtakunnalliseen työkykyohjelmaan

Palveluintegraatiomalli osatyökykyisille

PALO

Hankkeen hallinnoija: Oulun kaupunki

Hankkeen toteutusaika: 1.11.2020–31.12.2022

Sisällys

1. Hankkeen tausta ja tarve.....	3
2. Hankkeen tavoitteet ja toimenpiteet	6
3. Tavoitellut tulokset ja tulosten mittaaminen	8
3.1. Hankkeen tulokset.....	8
3.2. Tulosten mittaaminen	8
4. Hankkeen organisointi, yhteistyökumppanit ja resurssit.....	8
4.1 Hankkeen organisointi.....	8
4.2 Hankkeen yhteistyökumppanit.....	9
4.3 Hankkeen organisointiin liittyvät resurssit.....	11
5. Hankkeen liittyminen muihin aikaisempiin tai käynnissä oleviin hankkeisiin	13
6. Riskienhallintasuunnitelma	15
7. Viestintäsuunnitelma.....	16
8. Arviointisuunnitelma	17
Liite 1. Laatukriteereihin perustuva työhönvalmennuksen IPS -malli.....	19

1. Hankkeen tausta ja tarve

Pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelman mukaisesti Suomessa toteutetaan osatyökykyisille työttömille suunnattu työkykyohjelma yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön (STM) ja työ- ja elinkeinoministeriön (TEM) kesken. Työkykyohjelman tavoitteena on saada yksilöiden olemassa oleva työkyky käyttöön tukemalla työ- ja toimintakykyä ja työllistymistä sekä ehkäisemällä työkyvyttömyyttä.

Hallituksen työllisyystavoitteen saavuttaminen edellyttää, että osatyökykyisten, pitkäaikaistyöttömien, vaikeasti työllistyvien, nuorten, ikääntyvien, vammaisten ja maahanmuuttajataustaisten osallistumista työmarkkinoille lisätään. Työkykyohjelman toteuttamiseksi kunnissa ja kuntayhtymissä käynnistetään erilaisia hankkeita vaikuttavien palveluiden ja toimintamallien käyttöönottamiseksi. Kunnilla on laajan toimialansa nojalla vahvat edellytykset järjestää ja tuottaa poikkihallinnollisia ja ilmiöpohjaisia palvelukokonaisuuksia, joissa työllisyyspalvelut sovitetaan yhteen hyvinvointipalveluiden ja sivistys- ja kulttuuripalveluiden kanssa. Oulun seudun toimijoiden hanke osana valtakunnallista työkykyohjelmaa on nimeltään Palveluintegraatioita osatyökykyisille (PALO).

Hankkeen kytkeytyminen Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskusohjelmaan

Hankkeella on tiivis yhteys Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskusohjelmaan, jonka tavoitteita ovat palvelujen yhdenvertainen saatavuus ja oikea-aikaisuus, ehkäisevät ja ennakoivan työn painottaminen, palveluiden laadun ja vaikuttavuuden parantaminen, palveluiden monialaisuuden ja yhteen toimivuuden varmistaminen sekä kustannusten nousun hillitseminen.

Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus -hankkeen valmisteluun liittyvä STM:n ja Pohjois-Pohjanmaan välinen keskustelu käytiin Oulussa 31.1.2020. Keskustelussa todettiin seuraavat Pohjois-Pohjanmaan sosiaali- ja terveyspalvelujen kehittämistarpeet:

1. Nuorten ja työikäisten työ- ja toimintakykyä tukevat palvelut
2. Lasten ja nuorten palvelut
3. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vaikuttavuuden lisääminen
4. Hoito- ja palveluketjujen integraatio

Nämä kehittämistarpeet ja teemat on sisällytetty Pohjois-Pohjanmaan Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus- ja Rakenneuudistusta palvelevan alueellisen valmistelun hankkeisiin.

Hankkeen kytkeytyminen Työllisyyden kuntakokeiluun

Työkykyohjelmalla on kiinteä yhteys myös työllisyyden kuntakokeiluun, joka on yksi hallitusohjelman keskeisistä työllisyyden edistämisen toimenpiteistä. Oulu yhdessä alueen seitsemän muun kunnan (Hailuoto, Kempele, Ii, Liminka, Lumijoki, Muhos ja Tyrnävä) kanssa muodostaa yhteisen työllisyyden kuntakokeilualueen.

Kuntakokeilun tavoitteena on nykyistä tehokkaammin edistää työttömien työnhakijoiden työllistymistä ja koulutukseen ohjautumista ja tuoda uusia ratkaisuja osaavan työvoiman saatavuuteen. Kokeilujen tarkoituksena on myös parantaa erityisesti pidempään työttömänä olleiden ja heikossa työmarkkina-asemassa olevien pääsyä työmarkkinoille. Kokeiluissa kehitetään työnhakijoille tarjottavia työllistymistä tukevia palveluja ja palvelumalleja, joiden avulla voidaan nykyistä paremmin tunnistaa ja ratkaista asiakkaiden yksilölliset palvelutarpeet, työllistymisen esteet sekä osaamisen kehittämistarpeet. Kokeilulla tavoitellaan palveluohjauksen monialaistumista ja tehostumista, mikä hyödyttäisi erityisesti vaikeasti työllistyviä kohderyhmiä.

Tilannekuva sosiaali- ja terveystalouden näkökulmasta

THL:n arviointiraportin (8/2019) perusteella Pohjois-Pohjanmaalla mielenterveyspalvelujen tarve on muuta maata suurempaa ja palvelujen käyttö on monin osin muuta maata vähäisempää. Iäkkäiden määrä kasvaa noin kolmanneksella vuoteen 2030 mennessä. Lisäksi sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja järjestää usea toimija. Toisaalta raportin mukaan palveluiden toteutus on ollut taloudellista, koettu terveys ja hyvinvointi vaikuttavat paremmilta kuin maassa keskimäärin, syntyvyys on maakunnista toiseksi suurin ja lasten osuus väestöstä suurin.

Pitkään jatkunut työttömyys lisää tarvetta sosiaalityölle. Erityisesti kysyntää on taloudellisille auttamistoi- mille ja toimeentulotuelle. Työttömillä aikuissosiaalityön asiakkailla on erilaisia työllistymisen esteitä, kuten puutteellinen ammatillinen osaaminen, heikko työkokemus tai koulutus, riittämättömät työnhakutaidot ja ulkomaalaistaustaisten kohdalla myös puutteellinen kielitaito. Osalla aktiivisen työhaun estävät edellisten lisäksi päihde- ja mielenterveysongelmat. Työnjako kuntien ja valtion välillä työttömyyden hoidossa on viime vuosina siirtynyt yhä enemmän siihen suuntaan, että kaikkein heikoimmassa asemassa olevat ja vaikeimmin työllistyvät henkilöt ohjautuvat kunnan työllisyyspalveluihin. Vaikeasti työllistyvät työttömät ovatkin yksi keskeinen aikuissosiaalityön asiakasryhmä kaikissa kuutoskaupungeissa.

Suurimmat työkykyä heikentävät sairaudet ovat mielenterveydenhäiriöt, tuki- ja liikuntaelinsairaudet ja päihdeongelmat. Näiden potilasryhmien työttömillä on huonommat mahdollisuudet saada terveydenhuollon palveluita, kuin työllisillä, joilla on työterveyshuollon palvelut. Erityisesti nuorten ja lähellä eläkeikää olevien naisten masennusperusteiset eläkkeet ovat valtakunnallisesti lisääntyneet viime vuosina. Useissa tutkimuk- sissa on todettu, että pitkittynyt työttömyys lisää erilaisia hyvinvointivajeita, sosiaalisia ja terveydellisiä on- gelmia heikentäen työkykyä. Oulussa tulisi lisätä mm. osatyökykyisten työ- ja toimintakykyä tukevaa ja edis- tävää sosiaalisen kuntoutuksen hyödyntämistä ja käyttämistä.

Tilannekuva työttömyyden näkökulmasta

Vuoden 2019 lopussa työttömyysaste vaihteli työ- ja elinkeinoministeriön työnvälitystilaston mukaan pää- kaupunkiseudun kunnissa Espoon 7,7 prosentista Helsingin 9,2 prosenttiin ja muissa kuutoskaupungeissa Tu- run 11,5 prosentista Oulun 12,0 prosenttiin. Pitkäaikaistyöttömiä eli vähintään vuoden työttömänä olleita oli vuonna 2019 kuutoskaupunkien työttömistä 27,8 prosenttia ja vaikeasti työllistyviä eli rakennetyöttömiä^[1] 58,1 prosenttia. 50 vuotta täyttäneiden työttömien osuus oli suurempi pääkaupunkiseudulla ja nuorten työt- tömien osuus muissa kuutoskaupungeissa.

Oulussa on korkea nuorisotyöttömyys ja haasteena pitkäaikaistyöttömyyden rakenteellinen syveneminen. Huhtikuussa 2020 nuorten työttömyysaste oli 26,5 prosenttia, mikä on valtakunnallisesti vertailtuna korkea. Pitkäaikaistyöttömistä arviolta noin 50 prosenttia on osatyökykyisiä. Osatyökykyisiä työttömiä on erityisesti seuraavissa sosiaalihuollon palveluissa: vammaisten henkilöiden työllistymistä tukeva toiminta ja työtoi- minta, kehitysvammaisten työtoiminta ja työhönvalmennus sekä kuntouttava työtoiminta, sosiaalinen kun- toutus ja mielenterveys- ja päihdepalvelut.

Kuutoskaupunkien ja koko Suomen työttömyystietoja 31.12.2019

	Helsinki	Espoo	Vantaa	Turku	Tampere	Oulu	Kuusikko	Suomi
Työttömyysaste (%)	9,2	7,7	8,9	11,5	11,6	12,0	10,2	9,8
Työttömät työnhakijat yhteensä (lkm)	31 715	11 074	10 516	10 888	13 662	11 727	89 582	257 694
<i>joista pitkäaikaistyöttömiä (%)</i>	33,1	31,0	22,0	25,2	21,7	25,7	27,8	24,4
<i>joista rakennetyöttömiä (%)</i>	59,9	59,3	55,1	59,4	57,9	53,7	58,1	55,0
<i>joista alle 25-vuotiaita (%)</i>	7,3	8,3	11,1	12,4	14,9	17,4	11,0	12,7
<i>joista yli 50-vuotiaita (%)</i>	35,8	35,1	32,1	30,7	26,9	28,0	32,3	36,9
<i>joista ulkomaan kansalaisia (%)</i>	18,9	23,5	26,0	15,7	10,0	5,2	16,8	10,6
Muutos v. 2018-2019 (%)								
Työttömyysaste (%-yks.)	-0,1	-0,2	0,2	-0,7	0,4	0,0	0,3	0,1
Työttömät työnhakijat yhteensä (lkm)	-115	-161	322	-552	669	-40	123	1 190
Työttömät työnhakijat yhteensä (%)	-0,4	-1,4	3,2	-4,8	5,1	-0,3	0,1	0,5
<i>Pitkäaikaistyöttömät (%)</i>	-1,2	-2,2	-2,8	-20,0	-13,2	-13,6	-7,0	-5,7
<i>Rakennetyöttömät (%)</i>	-3,3	-4,0	-1,8	-11,8	2,1	-9,5	-4,4	-6,0
<i>Alle 25-vuotiaat (%)</i>	-2,9	-4,4	0,7	-6,1	2,1	-5,0	-2,5	-1,8
<i>Yli 50-vuotiaat (%)</i>	2,9	-0,6	0,8	-6,5	6,4	-0,9	1,0	0,1
<i>Ulkomaan kansalaiset (%)</i>	-5,1	-6,5	2,9	-0,3	6,5	6,3	-2,0	-1,5

Lähde: StatFin - Työnvälitystilasto (TEM)

Kuntien vastuut pitkäaikaistyöttömyyden vaikutuksista ovat taloudellisesti merkittäviä. Oulussa kunnan osarahoittaman työmarkkinatuen määrä huhtikuussa 2020 oli 2 018 137 €. Yli 300 päivää työmarkkinatukea saaneita oli huhtikuussa 2020 yhteensä 4 521 henkilöä, joista yli 1000 päivää työmarkkinatukea saaneita oli 2 233 henkilöä.

Tarve työkyvyn tuen toimintamallille

Tällä hetkellä asiakkaiden saamat palvelut voivat olla laadultaan ja sisällöltään erilaisia, jonka takia osatyökykyiset voivat olla eriarvoisessa asemassa toisiinsa nähden. Työntekijöiden osaaminen työkyvyn tuen tunnistamisessa ja palvelukokonaisuuden hallinnassa vaihtelee. Osatyökykyisillä on riski väliinpuotoamiseen suhteessa etuuksiin ja tarpeenmukaisiin palveluihin, mikäli asiakkaan palvelutarpeenarviota ei ole tehty varhaisessa vaiheessa riittävässä laajuudessa. Usein hoidon ja kuntoutuksen tarpeen tunnistaminen viivästyy.

Työmarkkinoilta on hävinnyt suorittavia ja avustavia työtehtäviä, työelämän epävarmuus on lisääntynyt ja työmarkkinoilla vaaditaan moniosaajuutta. Suurimmat haasteet ovat henkilöillä, joilla on terveydellisten rajoitteiden lisäksi vähän tai ei ollenkaan koulutusta. Oma haasteensa liittyy mukautetuista opinnoista työmarkkinoille siirtyvien henkilöiden työllistymiseen. Kyseisten kohderyhmien palveluissa tarvitaan tiivistä ja monialaista yhteistyötä, uusia menetelmiä ja ratkaisuja kohderyhmän sijoittumiseksi työmarkkinoille. Palveluiden kehittämisessä otetaan entistä vahvemmin huomioon työnantajien kanssa toteutettava yhteistyö.

Tulevaisuuden palvelut tulee kyetä sovittamaan yhteen siten, että lopputuloksena on työllisyyttä lisäävä ja eriarvoisuutta vähentävä palvelurakenne, palveluintegraatiomalli. Tässä mallissa on keskeistä yhteinen strategia, yhteiset tavoitteet, palvelutarpeen arviointi, palveluprosessin asiakaslähtöisyys ja tulosten arviointi.

Työkyvyn tuen palvelukokonaisuus edellyttää uudenlaista sosiaali- ja terveyskeskusten sisäisten ja muiden palveluiden integraatiota, kumppanuuksia ja verkostomaista hallintaa. Sosiaali- ja terveyskeskuksissa integroitavia palveluita ovat esimerkiksi sosiaali- ja terveystyö, mielenterveys- ja päihdepalvelut, kuntoutus ja ehkäisevät palvelut. Palvelukokonaisuudessa ne on integroitava erityistason sosiaali- ja terveystyö, työterveyshuollon ja muiden viranomaistahojen ja hallintokuntien palveluiden kanssa, joista keskeisimpiä ovat TE-hallinnon ja kunnan työllisyyspalvelut, työllistymistä edistävä monialainen yhteispalvelu (TYP),

Kansaneläkelaitos (KELA) sekä huomioida kuntien hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen (HYTE). Toiminnan periaatteita ovat asiakasosallisuus ja asiakaslähtöisyys. On tärkeää, että asiakas osallistuu oman palvelunsa lisäksi työkyvyn tuen palvelukokonaisuuden kehittämiseen, tuottamiseen ja arviointiin.

Tällä hetkellä asiakastietoa eri toimijoiden välillä ei voi jakaa riittävästi. Osatyökykyisten työ- ja toimintakyvyn liittyvät tiedot erilaisten toteutuneiden hoito-, kuntoutus-, työ- ja koulutuskokemusten osalta ovat hyvin hajallaan eri tietojärjestelmissä. Palveluja tuottavat useat eri tahot ja siten asiakkaalla voi olla useita erillisiä suunnitelmia ja päällekkäisiä palveluita. Uusille työkykyä tukeville yhteisille toimintamalleille ja menetelmille on tarvetta osatyökykyisten työllistymistä edistämään.

2. Hankkeen tavoitteet ja toimenpiteet

Valtakunnallisen työkykyohjelman päätavoitteena on lisätä osatyökykyisten työttömien työllistymisen edellytyksiä, työ- ja toimintakykyä ja yhteiskunnallista osallisuutta. Osana tätä valtakunnallista ohjelmaa, Oulun PALO-hankkeen tavoitteena on saavuttaa monialainen ja integroitu palvelumalli, jossa osatyökykyisten työttömien työkyvyn tuen tarve tunnistetaan ja jossa palvelut sekä palvelupolut toimivat asiakaslähtöisesti. Toimintamalli luodaan yhdessä hyvinvointipalveluiden ja työllisyyspalveluiden (osa BusinessOulua), TE-palveluiden, Kelan, työnantajien kolmannen sektorin ja asiakkaiden kanssa.

Toimintamallissa otetaan huomioon osatyökykyisen hyvinvointi, tarpeet ja arki kokonaisuutena. Samalla tuetaan ja vahvistetaan osatyökykyisen aktiivista osallistumista sekä omasta hyvinvoinnista ja terveydestä huolehtimista. Tavoitteena on edistää osatyökykyisen työ- ja toimintakykyä ja mahdollistaa siirtyminen, palaaminen ja sijoittuminen työelämään. Toimintamallissa osatyökykyisen työkyvyn tuen tarve tunnistetaan oikea-aikaisesti ja palvelupolut luodaan yhdessä asiakkaan, omatyöntekijän sekä toimijoiden kanssa. Kehittämisessä otetaan huomioon osatyökykyisen fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen hyvinvointi, terveyden ja toimintakyvyn liittyvät tekijät sekä osatyökykyisen työkyvyn, aktiivisen toimijuuden ja osallisuuden vahvistaminen.

PALO-hankkeen tavoitteet vastaavat työkykyohjelmassa oleviin toimenpidekokonaisuuksiin tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskuksissa sekä työllisyyspalveluissa. Yhteiset tavoitteet yli organisaatorajojen mahdollistavat aidon, asiakaslähtöisen palveluiden integraation.

PALO-hankkeen konkreettiset tavoitteet ja niihin linkittyvät toimenpiteet

	Tavoitteet	Toimenpiteet
1	Tunnistetaan työttömien työkyvyn tuen tarve työllisyys-, sosiaali- ja terveyspalveluissa.	Palvelutarpeen arvioinnissa otetaan käyttöön uusia menetelmiä työkyvyn tuen tarpeen tunnistamiseen. Arviointi toteutetaan asiakkaan elämäntilanteen edellyttämässä laajuudessa yhdessä asiakkaan, tarvittaessa läheisten sekä muiden toimijoiden kanssa. Esimerkiksi monialaisessa palvelutarpeen arvioinnissa hyödynnetään eri asiantuntijoiden konsultaatiota ja/tai asiakasverkostoa sekä työkykykoordinaattoreita. Otetaan käyttöön yhteinen asiakassuunnitelma. Yhteisellä suunnitelmalla ja toteutuksella säästetään kaikkien toimijoiden ja asiakkaan aikaa ja resursseja sekä vältetään päällekkäistä työtä. Asiakas toimii aktiivisesti yhdessä omatyöntekijän ja muiden tarpeenmukaisten toimijoiden kanssa.
2	Vahvistetaan työntekijöiden osaamista.	Ammattilaisten osaamista lisätään työkyvyn tukemisessa ja tuetun työllistymisen menetelmissä. Hankkeessa sitoudutaan lisäämään työntekijöiden osaamista koulutusten avulla. Koulutukset voivat olla sekä hankkeen omia että Työkykyohjelman järjestämiä. Työkyvyn tuen toimintamalli otetaan käyttöön pilotoimalla arjen perustyyssä ja juurruttamalla, jolloin työntekijöiden osaaminen vahvistuu. Huolehditaan, että työkyvyn tuen menetelmien juurtumisen kannalta oleelliset henkilöt osallistuvat koulutuksiin ja työpajoihin.

3	Palvelut sekä palvelupolut toimivat asiakaslähtöisesti. Luodaan helposti saatavilla olevat matalan kynnyksen oikea-aikaiset palvelut.	Hankkeen aikana luodaan helposti saatavilla olevat matalan kynnyksen oikea-aikaiset palvelut asiakkaan toimijuuden tukemiseksi ja vahvistamiseksi. Omatyöntekijän tuella varmistetaan, että asiakas saa tarvitsemansa palvelut. Asiantuntijat tekevät jalkautuvaa lähityötä monialaisesti työkyvyn tuen palveluissa.
4	Yhteisen asiakassuunnitelman käyttöönotto yhdessä sosiaali- ja terveydenhuollon, kelan, TE-toimiston ja työllisyyspalveluiden kanssa osatyökykyisille asiakkaille	Osatyökykyisen asiakassuunnitelma sisältää työkyvyn tuen tarpeen tunnistamisen, palveluiden (ml. hoidot) suunnitelman, tukitoimet asiakkaan palvelun tarpeen mukaisesti, asiakkaan oman vastuun ja omatyöntekijän.
5	Asiakas osallistuu oman tilanteensa arviointiin, palvelun suunnitteluun ja toteuttamiseen.	Asiakas on aktiivisesti mukana oman tilanteensa arvioinnissa sekä palvelun suunnittelussa, toteuttamisessa ja seurannassa. Asiakasosallisuutta vahvistetaan työkyvyn tuen palvelun luomisessa käyttämällä osallistumista mahdollistavia keinoja kuten keskustelutilaisuuksia, yhteiskehittämistä ja koulutettuja kokemusosaajia.
6	Asiakkaalle nimetään omatyöntekijä, joka vastaa asiakasohjauksesta.	Asiakkaalle nimetään omatyöntekijä. Omatyöntekijän avulla asiakas saa yksilöllisen tuen tarpeidensa mukaisesti. Omatyöntekijä koordinoi ja on kokonaisvastuussa palvelujen etenemisestä yhdessä muiden toimijoiden kanssa. Yhteiseen asiakassuunnitelmaan kirjataan omatyöntekijä, jolloin asiakas ohjautuu osuvammin tarvitsemiinsa palveluihin.
7	Luodaan yhteinen työkyvyn tuen palvelumalli. Varmistetaan, että asiakas saa yhteensovitetut työkyvyn tuen palvelut.	Hankkeen aikana otetaan käyttöön sote- ja työllisyyspalveluissa yhteinen työkyvyn tuen palvelumalli. Malli sisältää kokonaisvaltaisesti monialaisen palvelutarpeen arvioinnin, työ- ja toimintakyvyn tunnistamisen, työkyvyn- ja kuntoutustarpeen arvioinnin, työkyvyn tuen palvelut, toteutuksen sekä seurannan. Hankkeen aikana hyödynnetään jo olemassa olevia hyvä käytänteitä sote- ja työllisyyspalveluissa sekä niiden yhdyspinoilla. Työkyvyn tuen toimintamalli luodaan yhdessä asiakkaan ja eri toimijoiden kanssa.
8	Otetaan käyttöön laatukriteereihin perustuva tuetun työllistymisen työhönvalmennus.	Pilotoidaan ja otetaan käyttöön sote- sekä työllisyyspalveluissa yhteinen laatukriteereihin perustuva tuetun työllistymisen työhönvalmennus, ja arvioidaan sen toimeenpanoa, soveltuvuutta ja vaikuttavuutta (Liite 1).
9	Asiakkaiden työ- ja toimintakyky paranee.	Työkyvyn tuen toimintamallin ja työhönvalmennuksen käyttöönotto sosiaali- ja terveyspalveluissa sekä työllisyyspalveluissa. Asiakkaan toimijuus vahvistuu asiakkaan toimintaympäristöissä ja -yhteisöissä.
10	Asiakkaat työllistyvät.	Toimenpidekohtien 1-8 toteuttaminen, joiden tuloksena asiakkaiden työllistymisedellytykset kohenevat edistämällä työllistymistä. Työnantaja- ja yritysysteistyötä vahvistetaan. Työllisyyspalvelut on osa BusinessOulua, jolla on vahvat yhteydet yrityksiin ja elinkeinoelämään. Hyödynnetään myös uutta BusinessAsema konseptia, jossa on mukana mm. TE-palveluiden yrityspalvelut.
11	Tuotetaan tietoa palveluiden, etuuksien ja lainsäädännön kehittämisen tueksi.	Hankkeen aikana kerätään ja tuotetaan analysoitua tietoa osatyökykyisten työkyvyn tuen uusista vaikuttavista ja toimivista toimintatavoista. Analyysit voidaan hyödyntää myös Tulevaisuuden sote-keskusten ja kuntakokeilun palveluiden kehittämisessä. Hankkeessa hyödynnetään Innokylän palveluja toimintamallien kehittämisessä, kokeilussa ja arvioinnissa. Hankkeessa käydään aktiivista vuoropuhelua Työkykyohjelman tiedolla johtamisen asiantuntijoiden kanssa.
12	Saavutetaan monialainen palvelukokonaisuus, jossa työllistymistä tukeva palvelupolku on asiakkaalle selkeä.	Työkyvyn tuen palvelut rakennetaan yhteiseksi palvelukokonaisuudeksi. Palvelukokonaisuudessa toimijat ja asiakkaat toimivat yhdessä ja palvelut muodostavat helposti hahmotettavan kokonaisuuden. Keskiössä on asiakaslähtöinen työkyvyn tuen palvelu, josta asiakas hyötyy.

3. Tavoitellut tulokset ja tulosten mittaaminen

3.1. Hankkeen tulokset

1. Osatyökykyisten yhteinen työkyvyn tuen toimintamalli (palveluintegraatiomalli) on otettu käyttöön.
2. Laatukriteereihin perustuva työhönvalmennuksen toimintamalli osatyökykyisen työllistymisen ja työhön paluun tukemiseksi on otettu käyttöön.
3. Ammattilaisten osaaminen on vahvistunut.
4. Osatyökykyisten aktivointiaste ja työllisyysaste on noussut.

3.2. Tulosten mittaaminen

1. Työkyvyn tuen toimintamalli on otettu käyttöön: KYLLÄ/EI
2. Työhönvalmennuksen toimintamalli on otettu käyttöön: KYLLÄ/EI
3. Ammattilaisten osaaminen on vahvistunut: Avainhenkilöille vähintään neljä koulutusta hankkeen aikana.
4. Osatyökykyisten aktivointiaste on noussut 10 % ja työllisyysaste on noussut 2 %.

4. Hankkeen organisointi, yhteistyökumppanit ja resurssit

4.1 Hankkeen organisointi

Oulun kaupunki toimii hankkeen hallinnoijana. Toteutus tehdään tiiviissä yhteistyössä Oulun kaupungin hyvinvointipalveluiden ja työllisyyspalveluiden, Oulun seudun kuntakokeilun kuntien (Hailuoto, Kempele, Ii, Liminka, Lumijoki, Muhos, Oulu ja Tyrnävä) sekä Oulun työllisyyden ekosysteemin toimijoiden (Oulun kaupunki, Pohjois-Pohjanmaan liitto, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus, Pohjois-Pohjanmaan TE-toimisto ja Kansaneläkelaitoksen Pohjoinen vakuutuspiiri) kesken. Lisäksi vahvaa yhteistyötä tehdään Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin, alueen yritysten ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa.

Oulun kaupungilla (mm. työllisyyspalveluilla, hyvinvointipalveluilla ja sivistys- ja kulttuuripalveluilla) on vankkaa kokemusta erilaisten kehittämishankkeiden suunnittelusta, toteutuksesta, organisoimisesta sekä hankkeissa saavutettujen tulosten levittämisestä ja juurruttamisesta. Oulun kaupungilla on olemassa olevat, toimivat käytännöt ja toimintamallit erilaisten kehittämishankkeiden hallinnollisten ja taloushallinnollisten tehtävien hoitamiseksi. Lisäksi Oulun kaupunki toimii yhteistyökumppanina ja osarahoittajana alueellaan myös useille muille hanketoimijoille.

Työllisyyspalvelut ja hyvinvointipalvelut ovat läpivieneet useita muutosprosesseja, joissa on yhtäaikaaisesti kehitetty palveluja kohderyhmälle, rakennettu palveluiden uudelleen organisoitumista sekä kehitetty uusiin palveluihin ja organisaatorakenteisiin liittyviä toimintamalleja. Oulun kaupungin sivistys- ja kulttuuripalveluiden nuorten palvelut on myös yksi keskeinen toimijataho työkyvyn tuen kokonaisuudessa. Byströmin Ohjaamalla nuoria palvelee monialaisesti (hyvinvointipalvelut, työllisyyspalvelut, TE-toimisto, Kela). Byströmillä nuoret saavat psykososiaalista kuntoutusta yksilö- ja ryhmäohjauksena. Byströmin kautta Työkykyohjelman menetelmät jalkautuvat nuorten parissa työskentelevien ammattilaisten työhön. Nuorten työpajat toimivat yhtenä palvelun tuottajana, jossa nuoren toimintakykyä voidaan havainnoida.

4.2 Hankkeen yhteistyökumppanit

Hanke vahvistaa tulevaisuuden sote-keskusten kehittämisen ja kuntakokeilun yhteen sovittamista ja yhdessä tekemistä yli perinteisten hallintorajojen. Oulun kaupunkiseutua laajemmin hankkeessa mukana olevia toimijoita ovat Pohjois-Pohjanmaan TYP-verkosto sekä Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri. TYP-verkoston kautta kehittämistyö ulottuu myös Pohjois-Pohjanmaan TE-toimiston, KELAn sekä Pohjois-Pohjanmaan muiden kuntien alueelle. Oulun kaupunki toimii Pohjois-Pohjanmaan TYP-verkostossa koordinoivana tahona. Koordinoituvien kautta tässä verkostossa on noussut erityisesti esille tarve toiminnallisen työkyvyn arvioinnin ja dokumentoinnin toteuttamiselle.

Oulun seudun työllisyyden ekosysteemi ja kumppanuussopimus

Oulun seudun työllisyyden ekosysteemin kumppanuussopimuksessa (erillinen liite 2) on sovittu keskinäisestä strategisesta yhteistyöstä liittyen työllisyyden edistämiseen. Sopimuksen ovat allekirjoittaneet Oulun kaupunki, Pohjois-Pohjanmaan liitto, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus, Pohjois-Pohjanmaan TE-toimisto ja Kansaneläkelaitoksen Pohjoisen vakuutuspiiri. Sopimuksen tarkoituksena on hyödyntää yhdessä sovittujen tavoitteiden mukaisesti työllistymisen edistämiseen käytettäviä kokonaisvoimavaroja ja näin alentaa ja ennaltaehkäistä työttömyyttä. Sopimuskumppanit toteuttavat niin sanottua horisontaalista yhteistyötä yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi, niiden vastuulla olevien yleisen edun mukaisten julkisten palveluiden toteuttamisessa. Työllisyyden ekosysteemin ylätasoina tavoitteina on

1. Vastata tehokkaasti työelämän nopeasti muuttuviin tarpeisiin, moninaistuviin työuriin ja osaamistarpeisiin sekä työntekijän että työnantajan näkökulmasta.
2. Vastata asiakaslähtöisesti ihmisten eri elämänvaiheissa ilmeneviin toimintakyvyn moniulotteisten esteiden voittamiseen ja edistää positiivisia siirtymiä työuralla.
3. Kehittää palvelutuotantoa vaikuttavuuslähtöisemmäksi ja kustannustietoisemmäksi

Toimintasuunnitelmaa viedään eteenpäin yhteisten tema-alueiden kautta, joista yksi on Työ- ja toimintakyky.

TE-toimisto

Pohjois-Pohjanmaan TE-toimisto osallistuu hankkeeseen mm. työllisyyden ekosysteemityön, meneillään olevien hankkeiden ja yhteistoimintojen kautta (Ohjaamo, BusinessAsema, TYP, Oulun kaupunkiseudun kuntakokeilu). TE-toimiston työkykykoordinaattorien työ ja hanke täydentävät toisiaan em. yhteistoiminnoissa. TE-toimiston edustaja on mukana hankkeen ohjausryhmätyössä.

Kela

Osatyökykyisten työllistymisen edellytyksiä voidaan edistää Kelan etuuksilla ja palveluilla. Asiakkaan kannalta kokonaisvaltaiseen tulokseen päästään, kun asiakkaan tilanteesta tunnustetaan ja kartoitetaan aikaisessa vaiheessa myös Kela-yhteistyön tarve. Pällekkäinen työ vähenee, kun Kela on alkuvaiheessa mukana. Näin varmistetaan Kelan palvelujen ja etuuksien oikea-aikaisuus niin työkyvyn tuen kuin toimeentulonkin näkökulmasta yhteisasiakkuusmallin mukaisesti.

Kela tarjoaa ja järjestää työ- ja toimintakykyä edistäviä kuntoutuspalveluja ja moniammatillista konsultointia työkyvyn ongelmiin liittyvissä tilanteissa. Osatyökykyisten henkilöiden kuntoutustoimien pohjana on hyvä olla laaja-alainen toimintakykykartoitus yhteisen asiakkuuden tueksi. Työkyvyn ja Kelaan etuuksiin

liittyvissä, lääketieteellistä neuvontaa kaipaavissa tilanteissa tarjotaan Kelan asiantuntijalääkäriin konsultointimahdollisuutta.

Osana Työkykyohjelmaa on mahdollisuus kehittää toimintamalleja Kelan kanssa tehtävään yhteistyöhön. Työn pohjaksi Kelalla ja kumppaneilla on valtakunnallisesti ja alueellisesti kehitettyjä toimintamalleja tukea tarvitsevien asiakkaiden moniammatillisiin palveluihin.

Työkykyohjelmassa voidaan hyödyntää Oulun työllisyyden ekosysteemin puitteissa rakennettuja, jo käytössä olevia toimintamalleja esimerkiksi nuorten osalta sekä Sote-keskushankkeessa ja työllisyyskokeilussa luotavia menetelmiä. Kelassa on myös meneillään ikääntyvien työttömien kuntoutuksen kehittämisprojekti, jossa tavoitteena on kehittää tälle asiakasryhmälle työllistymistä tukeva valmennuksellinen palvelu IPS –viitekehukseen nojaten. Kehittämisprojektiä voidaan hyödyntää myös työkykyohjelmassa Oulun kaupungin työhönvalmennuksen toimintamallin kehittämisessä. Lisäksi Oulun TYP:ssä Kelalla on TYP-asiakastyöhön nimetty työkykyneuvoja, joka osallistuu asiakasprosessiin tarvittaessa asiakkaan palvelutarpeen arvioinnista Kelan tuottamiin kuntoutuspalveluihin.

Kela toimii osana työkyvyn tuen monialaista verkostoa/tiimiä ja kumppaneille tarjotaan helpot ja matalan kynnyksen yhteydenpitotavat, joiden kautta kaikki Kelan palvelut huomioidaan. Sujuvien asiakaspolkujen löytymiseksi yhdessä asiakkaan kanssa on erityisen tärkeää, että yhteisessä asiakastyössä ovat laajasti käytössä digitaaliset yhteydet ja yhteinen tieto. Kelalla on merkittävä rooli hyödynnettävän tiedon tuottajana.

Yhteistyötä voidaan tehdä esimerkiksi digitaalisten välineiden avulla ja/tai kasvokkain. Yhteistyötä tiivistämällä opitaan entistä paremmin tunnistamaan yhteistyötä vaativia asiakastilanteita ja riskitekijöitä sekä mahdollisuuksia eri toimijoiden tarjoamiin palveluihin. Asiakkaille, joilla on erityisen haastavia tilanteita, tarjotaan syvennettyä henkilökohtaista palvelua.

Järjestöt

Hankkeen kohderyhmien ja heitä edustavien kolmannen sektorin toimijoiden osallistaminen mm. hankkeen toimenpiteiden suunnitteluun, kehittämiseen ja arviointiin on ensiarvoisen tärkeää, jotta hankkeen toiminnassa huomioidaan asiakkaiden kokemus ja näkemys toiminnasta. Kolmannen sektorin eri toimijat ovat tärkeä osa Oulun kaupungin yhteistyöverkosta sekä hyvinvointi- että työllisyyspalveluissa. Työllisyyspalvelut rahoittavat useiden eri kolmannen sektorin toimijoiden hankkeita, esim. v. 2019 rahoitettiin 14 kolmannen sektorin toteuttamaa hanketta.

Oulun kaupunki tekee myös laajaa kumppanuusyhteistyötä kuntouttavan työtoiminnan toteuttamisessa alueen kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Toimintaa toteutetaan yksilöllisinä kuntouttavan työtoimintamahdollisuuksina yhteensä 30 toimijan kanssa. Lisäksi 16 eri toimijan kanssa tehdään tiivistetympää aktiiviyhteistyötä ryhmämuotoisen kuntouttavan työtoiminnan toteuttamisessa. Kuntouttavaa työtoimintaa toteutetaan laajasti eri toimialojen tehtävissä ja lisäksi toiminnassa on kuntouttavan työtoiminnan ryhmiä, joiden toiminnassa tuetaan mm. työtoimijoiden elämänhallintaa sekä päihteetöntä ja rikoksetonta elämää. Toiminnan monipuolisella toteutuksella on pyritty vastaamaan asiakaskunnan moninaisesti työelämäänsä kuntoutumiseen ja poluttumiseen liittyviin tarpeisiin. Tämän olemassa olevan yhteistyön kautta tuetun työllistymisen tavoitteiden edistäminen kuntouttavan työtoiminnan asiakkaiden osalta on luontevaa ja otetaan osaksi verkostotyötä.

Oulun kaupungin hyvinvointipalvelut tekee monimuotoista yhteistyötä järjestöjen kanssa esim. myöntämällä järjestöavustuksia sekä toimimalla järjestöjen yhteisissä verkostoissa. Yksi työkykyohjelman kannalta

keskeinen sosiaali- ja terveysalan järjestöjen toimintakokonaisuus on Oulussa jo pitkään toiminut elämänkaariverkosto-toiminta, joka kokoaa yhteen eri ikäryhmien parissa toimivia järjestöjen, seurakuntien ja kaupungin toimijoita. Elämänkaariverkoston tarkoituksena on lisätä toimijoiden välistä tietoisuutta toisistaan sekä toisten tekemästä työstä ja osaamisesta, jakaa tietoa ajankohtaisista asioista sekä vahvistaa toimijoiden välistä vuoropuhelua ja yhteistyötä mm. säännöllisesti järjestettyjen elämänkaariverkoston kokousten avulla. Työkyvyn tuen kannalta keskeinen on Työikäisten elämänkaariverkosto, johon kuuluu useita eri kolmannen sektorin toimijoita (mm. Nuorten Ystävät, ODL, Oulun kriisikeskus, Punainen risti, Settlementti). Työikäisten elämänkaariverkosto toimii säännöllisessä yhteistyössä. Järjestöjen lisäksi verkoston tapaamisissa on mukana hyvinvointipalveluiden ja työllisyyspalveluiden edustaja. Verkoston kautta voidaan osallistaa järjestötoimijoita hankkeen kehittämistoimintaan mukaan.

Hankkeessa suunnitellaan asiakkaiden ja järjestöjen ottamista mukaan mm. seuraavin toimenpitein:

- Asiakkaille ja järjestöille järjestetään foorumeita (työkokoukset, työpajat tms.), joissa voidaan ideoida, kommentoida ja arvioida hanketta
- Järjestöjen edustus on mukana hankkeen ohjausryhmässä

Hankkeessa on suunniteltu järjestöjen osaamisen hyödyntämistä mm. seuraavin toimenpitein:

- Kohderyhmien tavoittamisessa ja aktivoimisessa sekä asiakaslähtöisten palvelupolkujen rakentamisessa hyödynnetään alueellisia ja paikallisia yhdistyksiä
- Tunnistetaan ja hyödynnetään vammaisjärjestöissä oleva asiantuntemus kohderyhmänsä haasteista ja tuen tarpeista, mm. järjestöissä olevat työkykykoordinaattorit ja muut asiantuntijat

4.3 Hankkeen organisointiin liittyvät resurssit

Kustannusarvio on laskettu hankkeen käynnistymisestä 1.11.2020 hankkeen päättymiseen 31.12.2022 saakka. Hankkeen henkilöstökuluihin on laskettu hankkeessa työskentelevän henkilöstön palkat (loma-ajan palkkakuluineen), eläkekulut ja muut lakisääteiset henkilöstösivukulut. Työ- ja toimintakyvyn arviointi sekä työkyvyn tukitoimet vaativat erityisosaamista, jota hyödynnetään hankkeessa myös ostopalveluina. Esimerkkeinä työkyvyn asiantuntijoista erikoislääkäri (työterveys/psykiatria), neuropsykologi ja työhönvalmentaja.

	2020	2020	2020	Yhteensä
Henkilöstökulut	6 000	504 569	527 051	1 037 620
Vapaaehtoiset henkilöstökulut	0	0	0	0
Palvelujen ostot				
Asiantuntijapalvelut	0	187 500	187 500	375 000
Taloushallintopalvelut	0	0	0	0
Viestintäpalvelut	0	0	0	0
Muut palvelujen ostot	0	0	0	0
Palvelujen ostot yhteensä	0	187 500	187 500	375 000
Matkakulut	0	17500	18000	35 500
Materiaalikulut	0	1 000	1 000	2 000
Toimitilakulut	0	5 400	5 400	10 800
Investointikulut				
Ohjelmistot	0	0	0	0
Puhelin- ja ICT-laitehankinnat	0	0	0	0
Koneet ja kalusto	0	0	0	0
Muut investointikulut	0	0	0	0
Investointikulut yhteensä	0	0	0	0
Muut kulut	400	19 000	19 680	39 080
Kulut yhteensä	6 400	734 969	758 631	1 500 000

Hankkeessa toteutetaan koko sen toimintakauden ajan käytännön työympäristöissä tapahtuvaa konkreettista työskentelyä vahvassa vuorovaikutuksessa asiakkaiden ja asiakkaiden toimijoiden kanssa.

Seuraavassa taulukossa kuvataan tiivistetysti niitä väli- ja päätavoitteita, joiden kautta toiminta hankkeessa etenee. Suunniteltu aikataulukutus on kuitenkin suuntaa antava ja useita toimenpiteitä toteutetaan yhtäaikaista limittäin ja toisiinsa tiiviisti kytkeytyneenä. Lisäksi toimintaan liittyy myös muuta kehittämiseen, hankkeen hallinnointiin, arviointiin, tiedottamiseen sekä asiakaskunnan ja yhteistyökumppaneiden tarpeista esiin nousevaa työtä, jota ei hankkeen suunnitteluvaiheessa pystytä tarkasti yksilöimään.

Väli- ja päätavoitteet	kevät 2021	syksy 2021	kevät 2022	syksy 2022
Tunnistetaan työttömien työkyvyn tuen tarve työllisyys-, sosiaali- ja terveystaloudissa.		X	X	X
Vahvistetaan työntekijöiden osaamista.	X	X	X	X
Palvelut sekä palvelupolut toimivat asiakaslähtöisesti. Luodaan helposti saatavilla olevat matalan kynnyksen oikea-aikaiset palvelut.			X	X
Yhteisen asiakassuunnitelman käyttöönotto yhdessä sosiaali- ja terveydenhuollon, kelan, TE -toimiston ja työllisyyspalveluiden kanssa osatyökykyisille asiakkaille	X	X	X	X

Asiakas osallistuu oman tilanteensa arviointiin, palvelun suunnitteluun ja toteuttamiseen.		X	X	X
Asiakkaalle nimetään oma työntekijä, joka vastaa asiakasohjauksesta.		X	X	X
Luodaan yhteinen työkyvyn tuen palvelumalli. Varmistetaan, että asiakas saa oikea-aikaisesti yhteensovitetut työkyvyn tuen palvelut.			X	X
Otetaan käyttöön laatukriteereihin perustuva tuetun työllistymisen työhönvalmennus.	X	X	X	X
Asiakkaiden työ- ja toimintakyky paranee.	X	X	X	X
Asiakkaat työllistyvät.	X	X	X	X
Tuotetaan tietoa palveluiden, etuuksien ja lainsäädännön kehittämisen tueksi.	X	X	X	X
Saavutetaan monialainen palvelukokonaisuus, jossa työllistymistä tukeva palvelupolku on asiakkaalle selkeä.				X

Hankkeessa luodaan palveluintegraatiomalli osatyökykyisille, jossa heidän palveluntarpeensa tunnistetaan ja jossa palvelu ja palvelupolut toimivat asiakaslähtöisesti. Hankkeen aikana lisätään osatyökykyisten työllistymisen edellytyksiä, työ- ja toimintakykyä ja yhteiskunnallista osallisuutta. Asiakkaalle tehdään yhdessä toimijoiden kanssa yhteinen asiakassuunnitelma. Ammattilaisten osaamista vahvistetaan siten, että he tuntevat työkyvyn tuen palvelukokonaisuuden ja osaavat hyödyntää sitä asiakkaan parhaaksi. Hankkeen toimintamallin luomisessa hyödynnetään työryhmätyöskentelyä, jossa on mukana asiakaskokemusosaajia, osatyökykyisten kanssa työskenteleviä toimijoita ja eri asiantuntijoita. Kehittämistyössä hyödynnetään asiakas- ja toimijapalautteita. Toimintamalli pilotoidaan konkreettisessa asiakastyössä asiakkaan toimintaympäristöissä yhdessä asiakkaan ja asiakkaan toimijoiden kanssa. Toimintamalli juurrutetaan hankkeen aikana hyvinvointi- ja työllisyyspalveluihin. Hankkeen aikana tehdään yhteistyötä valtakunnan muiden työkyvyn tuen hankkeiden kanssa hyödyntäen myös muiden hanketoimijoiden hyviä käytänteitä.

5. Hankkeen liittyminen muihin aikaisempiin tai käynnissä oleviin hankkeisiin

Oulun kaupunki on panostanut työttömien työ- ja toimintakykyyn liittyvien palveluiden kehittämiseen mm. osallistumalla hallituksen kärkikokeiluun Osatyökykyisille tie työelämään, OTE 7: Polut hoitoon ja kuntoutukseen Uusi suunta työelämään -kokeilulla, joka toteutettiin ajalla 1.4.2017 – 31.12.2018.

Uusi suunta työelämään –hankkeen tavoitteena oli uusien palvelukokonaisuuksien kehittäminen osatyökykyisille työttömille työnhakijoille sekä uudelleensijoitusta tarvitseville työssä oleville. Toimenpiteinä tarjottiin moniammatillista tuki- ja ohjauspalveluja sekä asiakkaan työ- ja toimintakyvyn kokonaisvaltaista arviointia. Tavoitteena oli tukea asiakkaalle tarpeenmukaisten tukipalveluiden ja työllistymistoimenpiteiden löytymistä. Varhainen, matalan kynnyksen havainnointi ja työttömän henkilön ohjaaminen auttoivat hankkeessa mukana olevia henkilöitä eteenpäin oman työllistymis-, koulutus-, tai kuntoutuspolkunsuunnittelussa. Uudelleensijoitettava henkilö sai hankkeen kautta tukea työtehtävien suunnitteluun sekä mahdollisuuden oman elämän- ja työtilanteen uudelleen jäsentämiseen. Kokeilu osoitti, että asiakkaat, joilla oli moninaisia haasteita, hyötyivät tiivistä ja asiakaslähtöisestä työskentelystä. Lisäksi voitiin todeta, että pitkäaikaistyöttömien työ- ja toimintakyvyn edistäminen, tukeminen ja arviointi vaativat monialaista erityisasiantuntijoiden työskentelyä. Kokeilun tuloksena todettiin myös, että osatyökykyisten työttömien palveluprosessien osalta tarvitaan toimijoiden vielä tiiviimpää yhteistyötä ja selkeämpiä rooleja asiakasprosessissa.

6Aika Duunipolku -hanke toteutettiin ajalla 1.11.2017-31.1.2020. Kyseessä oli 6Aika hanke, jonka toteuttajat Oulun kaupungin lisäksi olivat Espoon, Helsingin ja Turun kaupungit sekä Metropolian, Tampereen ja Turun ammattikorkeakoulut. Hankkeen tavoitteena oli mm. kehittää ja pilotoida uusia palveluita ja toimijoiden yhteistoimintaan perustuvia toimintamalleja työllistymisen ja yrittäjyyden edistämiseen, sekä tunnistaa työnhakijoiden ja työmarkkinoille suuntaavien olemassa oleva osaaminen ja potentiaali, osaamisen kehittämistarpeet sekä tuen tarve koulutuksen ja työelämän siirtymävaiheissa, ja tarjota asiakkaille sen pohjalta kohdennettuja, asiakaslähtöisiä ja vaikuttavia palveluita.

Duunipolussa Oulun osahankkeessa kehitettiin uusi toimintamalli, työssävalmennus. Työssävalmennus alkoi ”esivalmennus”-vaiheella, jonka aikana kartoitettiin työnhakijoiden toimintakykyä ja tuen tarvetta, osaamista, motivaatiota ja halua työskennellä yrityksessä. Työnhakijaa sparrattiin työnhakua tukevissa asioissa, omien vahvuuksien tunnistamisessa, itsetunnon ja aktiivisen toimijuuden vahvistamisessa työllistymisen suhteen. Esivalmennuksen aikana etsittiin yritysverkostojen avulla yrityksistä työnhakijalle sopivaa työpaikkaa ja työyhteisöä, sekä kartoitettiin yrityksen työllistämisen tarpeita. Työssävalmennus toteutettiin sopivan työpaikan löydyttyä yrityksen toimintaympäristössä ja -yhteisössä yhdessä työnhakijan, yrityksen työntekijöiden ja valmentajan kanssa sovittujen tavoitteiden mukaan. Työssävalmennus nähtiin tarpeellisena tukimuotona sijoittumisessa palkkatyöhön yrityksiin. Valmennusprosessissa otettiin huomioon sekä työnhakijan että työnantajan yksilölliset tarpeet. Valmennuksessa kehitetyn arviointimenetelmän avulla arvioitiin työnhakijan osaamista, työyhteisön toimintaa ja työelämätaitoja ja hyvinvointia yhdessä työntekijän ja työnantajan kanssa. Yhteinen tavoitetyöskentely, säännöllinen seuranta ja työnhakijan edistymisen osoittaminen olivat avaintekijöitä työnhakijan etenemisessä ja sijoittumisessa yritykseen. Hyvinvoinnin mittareina hyödynnettiin itsearviointimenetelmiä osoittamaan työnhakijan muutosta toiminnan aikana. Työssävalmennukseen osallistuvat yritykset saivat hankkeessa kehitetyn työnhakijakohtaisen valmennussetelin valmennuksen päätteeksi.

Oulun kaupungin hyvinvointipalveluissa on kehitetty työttömien terveystarkastustoimintaa Pitkäaikaistyöttömien terveydenhuollon kehittämishankkeen avulla vuosina 2007-2010 ja toiminta on juurrutettu osaksi peruspalvelua. Vuosina 2011-2013 Oulun kaupungissa kehitettiin Kaste-rahoitteisen Virta-hankkeen avulla työttömien monialainen työkyvyn ja kuntoutustarpeen arvioinnin toimintamalli, joka on juurrutettu työllistymistä edistävään monialaiseen yhteis palveluun (TYP). Monialainen työkyvyn ja kuntoutustarpeen arvioinnin malli on tieteelliseen tutkimustietoon perustuva malli, mikä on käytännön työssä todettu toimivaksi. Työllisyyden kuntakokeilun yhdeksi tavoitteeksi on kirjattu, että työttömien monialainen työkyvyn ja kuntoutustarpeen arvioinnin toimintamalli laajennetaan koskemaan myös TYP:n ulkopuolisia asiakkaita asiakkaan palvelutarpeen mukaisesti.

Työkykyohjelman teemoilla on myös yhteys useisiin Työllisyyspalveluissa parhaillaan menossa oleviin hankkeisiin. Kohtaantoa valmennuksella –hankkeessa etsitään ratkaisuja työvoiman kohtaanto-ongelmaan. Työelämän ja ammattirakenteiden muutos sekä digitalisaatio tuovat haasteita perinteisten ammattien työnhakijoille ja työnantajille sopivien työntekijöiden löytämiseksi. Hankkeen kohderyhmänä ovat työttömät sekä työttömyysuhan alaiset henkilöt. Oulun Ohjaamon kehittämishankkeen kohderyhmänä ovat työttömät, työttömyysuhan alla olevat ja työmarkkinoiden ulkopuolella olevat nuoret. Hankkeen avulla pyritään etsimään entistä vaikuttavampia keinoja nuorten nopeaan sijoittumiseen työelämään. Keskeistä toiminnassa on nuorten matalan kynnyksen ja monialaisten palveluiden kehittäminen.

Keväällä 2020 käynnistyi 6Aika: Osaamo -hanke, jossa Oulun lisäksi on mukana Helsingin, Tampereen, Turun ja Vantaa kaupungit sekä Tampereen aikuiskoulutuskeskus sekä Tampereen ja Laurea ammattikorkeakoulut. Oulu vastaa kansallisen kehittämistyön koordinoinnista. Hankkeen päätavoitteena on kehittää asiakaslähtöinen työllisyyden ja yrittäjyyden edistämisen palvelukokonaisuus, jonka avulla tehostetaan väestön työllistymistä ja koulutukseen ohjautumista sekä helpotetaan työnantajien rekrytointia ja osaavan työvoiman saataavuutta.

6. Riskienhallintasuunnitelma

Riski	Toimenpiteet riskin toteutumisen todennäköisyyden pienentämiseksi
Henkilöstön saatavuus ja vaihtuvuus	Huolehditaan, että saadaan rekrytoitua pätevä henkilöstö, ja dokumentoidaan hanketyö huolellisesti, jotta tieto siirtyy mahdollisten henkilövaihdosten yhteydessä.
Yhteistyökumppaneiden sitoutuminen	Huolehditaan, että kaikkien roolit ja vastuut ovat selvillä ja käydään aktiivista keskustelua toiminnasta kaikkien kumppanien kesken. Jatkuva ja tiivis yhteydenpito eri tahojen välillä. Kaikkien mukana olevien osallistaminen hankkeen suunnittelu- ja käynnistämiproessiin.
Kohderyhmän tavoittaminen	Käytetään useita viestinnän kanavia ja hyödynnetään omia ja yhteistyökumppaneiden verkostoja, jotta tavoitetaan kohderyhmä mahdollisimman hyvin.
Toimintaympäristön muutos	Palveluja kehitetään jatkuvasti huomioonottamalla toimintaympäristössä tapahtuvat muutokset ja reagoidaan niihin tarvittaessa. Palveluiden kehittämisessä huomioidaan avoimuus ja joustavuus, jotta suuntaa voidaan tarvittaessa muuttaa.
Sopivien tehtävien löytäminen osatyökykyisille	Panostetaan yhteistyöhön kolmannen sektorin, yritysten ja elinkeinopalveluiden kanssa työllistymisen edistämiseksi.

7. Viestintäsuunnitelma

Hankkeen viestinnällä ja tiedottamisella tuetaan hankkeen tavoitteiden saavuttamista sekä hankkeen kohderyhmän ja tarpeellisten yhteistyökumppaneiden tavoittamista. Lisäksi kerrotaan hankkeen aloittamisesta, edistymisestä ja tuloksista suunnitelmallisesti ja aktiivisesti. Viestintä on hankkeen toteuttamisen ja johtamisen väline. Avoimella ja näkyvällä viestinnällä pyritään ehkäisemään päällekkäistä toimintaa, rakentamaan luottamuksellinen yhteistyöverkosto ja ilmapiiri toimijoiden välille, lisäämään hankkeen toimenpiteiden näkyvyyttä sekä edistämään hankkeessa luotavien toimintamallien vakiintumista. Projektikoordinaattori vastaa kokonaisuudesta ja toteuttaa viestintää yhdessä hanketta toteuttavan organisaation kanssa.

Hankkeelle laaditaan viestintäsuunnitelma, joka on selkeä ja helppolukuinen työkalu jokapäiväiseen viestintään. Viestintäsuunnitelmassa määritellään hankkeen viestinnälliset tavoitteet, käytettävät keinot, kanavat, aikataulu ja vastuut. Projektikoordinaattori tekee viestintäsuunnitelman yhteistyössä hankkeen keskeisten tahojen kanssa. Viestintäsuunnitelma muuttuu ja täydentyy hankkeen edetessä. Viestintäsuunnitelmassa määritellään aikataulu viestinnän eri toimenpiteille, tuotteille ja tapahtumille hankkeen koko toteutusajalle.

Hankkeen viestinnän kohderyhmät

Sisäinen viestintä

Sisäisen viestinnän tarkoituksena on varmistaa, että kaikki hankkeen operatiivisessa ja hallinnollisessa toteuttamisessa mukana olevat henkilöt ovat tietoisia, mitä hankkeessa kulloinkin tapahtuu. Sisäisen viestinnän kohderyhmänä ovat esim. hankkeessa mukana olevat yhteistyötahot, ohjausryhmä, työryhmä, rahoittajat ja projektin työntekijät, oma organisaatio sekä muut sidosryhmät. Sisäinen viestintä on jatkuvaa ja on keskeinen osa hankkeen toteutusta.

Ulkoisen viestintä

Ulkoisen viestinnän tarkoituksena on kertoa hankkeen eri vaiheista ja tuloksista tarpeenmukaisessa laajuudessa. Tuotettavien palveluiden ja toimintamallien käytön ja hyödyntämisen kannalta on tärkeää, että viestintä tavoittaa mahdollisimman laajasti palveluiden kaikki potentiaaliset käyttäjät. Tavoitteena on tietojen ja kokemusten vaihto sekä hyvien käytäntöjen levittäminen. Ulkoisen viestinnän kohderyhmänä ovat kuntalaiset ja potentiaaliset palveluiden käyttäjät ja tulevat yhteistyökumppanit. Lisäksi keskeinen kohderyhmä on media. Ulkoinen viestintä korostuu hankkeen alkaessa, sekä silloin, kun on uutta asiaa, jokin käyttöönotto tai hankinta sekä hankkeen loppuvaiheessa, jolloin viestitään hankkeen tuloksista.

Viestinnän kanavat ja keinot

Viestintäsuunnitelmassa käydään läpi eri viestinnän kanavat ja päätetään mitä erilaisia kanavia otetaan käyttöön ja missä tarkoituksessa (esim. seuraavia: www-sivut, some (blogit, Facebook, Twitter, Instagram, LinkedIn, WhatsApp, Wikipedia ja YouTube), sähköiset työtilat, uutiskirjeet, julkaisut, esitteet jne.)

Viestinnässä käytettäviä keinoja ovat esim. Oulun kaupungin verkkosivut, keskeisten yhteistyökumppaneiden verkkosivut, tiedotteet, mahdolliset artikkelit, media, tapahtumiin osallistuminen. Tiedotuksessa tehdään yhteistyötä hankkeen yhteistyökumppaneiden ja muiden toimijoiden kanssa.

8. Arviointisuunnitelma

Hankkeen toteutumista seurataan ja arvioidaan suhteessa sekä sille asetettuihin tavoitteisiin ja niihin luotuihin mittareihin nähden että kokonaisvaltaisesti hankkeen toimintaan kohdistuen. Seuranta ja arviointia toteutetaan Oulun seudun työkykyohjelmassa ja osallistumalla kansalliseen THL:n ja TTL:n arviointitutkimukseen. Hankkeiden arviointisuunnitelmaa tarkennetaan myöhemmin koko ohjelmaa koskevan arviointisuunnitelman tarkentumisen yhteydessä.

Hankkeen tavoitteet ja niihin luodut mittarit on kuvattu hankesuunnitelman kohdassa 2 ja 3 ja sen alakapitoleissa. Näiden seurantakohteiden lisäksi hankkeessa tavoitellaan työllisyyden hoidon näkökulmasta työmarkkinatuen kuntaosuuden vähentymistä. Sosiaali- ja terveydenhuollon osalta kuntakokeilun aikana, ja siten myös osana tätä kuntakokeilua tukevaa kehittämishanketta, tullaan kohdeväestön osalta seuraamaan myös sosiaali- ja terveyspalveluiden käytön muutosta. Edellä mainitut mittarit ovat jo kehitettyjä. Lisäksi hankkeen aikana kehitetään voimakkaasti kohderyhmään kuuluvien asiakkaiden työllisyyspalvelujen ja sosiaali- ja terveyspalvelujen yhteiskäytön mittareita sekä kustannusseuranta niissä kehyksissä, jotka lainsäädäntö mahdollistaa. Kuntien esityksistä huolimatta valtioneuvoston esitykseen laiksi työllisyyden edistämisen kuntakokeiluista ei sisälly kokeilun aikaista mahdollisuutta työvoimahallinnon ja sote-palvelujen rekisteritietojen yhdistämiseen.

Hankkeen toiminnassa noudatetaan jatkuvaa itsearviointia. Lisäksi hankkeen paikallista seuranta ja arviointia varten perustetaan poikkihallinnollinen ohjausryhmä, joka seuraa, arvioi ja ohjeistaa hanketta mm. toimintamallien kehittämisessä sekä niiden toimenpanossa ja toteutuksessa alueella. Arvioinnissa huomioidaan hankehenkilöstön ja ohjausryhmän lisäksi myös yhteistyökumppaneiden ja kohderyhmän edustajien näkemykset hankkeen toteutumisesta, toiminnan onnistumisesta ja hyödyllisyydestä käytännön tasolla. Lisäksi selvitetään mahdollisuudet vertaisarviointiin ja vertaiskehittämiseen, mikäli siihen löydetään sopivia ja halukkaita kumppaneita.

Seurattavien ja mitattavien asioiden data kerätään eri olemassa olevista tietojärjestelmistä sekä laadullisten seikkojen osalta erilaisia tiedonkeruumenetelmiä (esim. sähköiset kyselyt) hyödyntäen riippuen kohteena olevasta ryhmästä (asiakas, hankkeen toimenpiteisiin osallistuva henkilöstö, ohjausryhmä, sidosryhmät, jne.) Saatua aineistoa hyödynnetään hankkeen tavoitteiden (luku 2) saavuttamiseen tähtäävien toimenpiteiden suunnitteluun ja kehittämiseen sekä raportointiin ja seurantaan.

Oulun PALO-hankkeen sisällä toteutettavan seuranta- ja arviointityön ohella hanke sitoutuu myös niiden osalta vaadittuihin toimenpiteisiin sekä käyttämään valtionhallinnon Hankesalkku-palvelua hankkeen etenevän ja tavoitteiden saavuttamisen seuraamiseksi:

- Hanke kerää tietoa palvelun laadusta ja vaikutuksista asiakkailta ja ammattilaisilta (esim. asiakastyytyväisyyskysely ja ammattilaiskysely, tietojärjestelmistä saatava tieto vaikutuksista ja vaikuttavuudesta) sekä osallistuu vaikuttavuuden arviointiin.
- Hankkeeseen nimetään henkilö, joka vastaa arviointiin liittyvien tehtävien koordinoinnista THL:n ja TTL:n sekä hankkeen välillä.
- Hankkeessa on resurssit ja valmius hankkeeseen osallistuvien osatyökykyisten työttömien asiakasprosessien seurantaan myöhemmin sovittavalla tavalla. Tämä tarkoittaa mm. yhtenäistä alku-, väli- ja lopputilanteen kartoitusta, asiakkaiden ohjausten ja palvelupolkujen seuranta sekä asiakassuostumuksista (seuranta- ja rekisteridata) huolehtimista.

- Hankkeen järjestäjätaho ja mukana olevat ammattilaiset osallistuvat arviointiin liittyvään valmisteluun ja yhteistyöhön sekä THL:n ja TTL:n tekemiin haastatteluihin ja kyselyihin myöhemmin sovittavilla tavoilla. Aineistoa kerätään hankkeen alkaessa sekä väli- ja loppuarviointia varten.
- Hanke auttaa THL:ta ja TTL:ta tavoittamaan hankkeessa mukana olevia asiakkaita, työnantajia ja muita mahdollisia toimijoita arvioinnin haastatteluja/ kyselyjä varten.
- Hanke tekee itsearviointia hankkeen etenemisestä edellä kuvatulla sekä myöhemmin sovittavalla tavalla. Arviointitutkimukseen sisältyvällä rekisteritutkimuksella kerätään tietoa hankkeisiin osallistuvien osatyökykyisten työttömien siirtymistä palveluissa ja etuuksissa sekä näitä siirtymiä edistävästä ja estävästä tekijöistä. Tuloksena saadaan tietoa, jota voidaan hyödyntää sosiaaliturvauudistuksessa. THL ja TTL raportoivat arviointitulokset STM:lle yhdessä sovittavalla tavalla.

Liite 1. Laatuksiteereihin perustuva työhönvalmennuksen IPS -malli

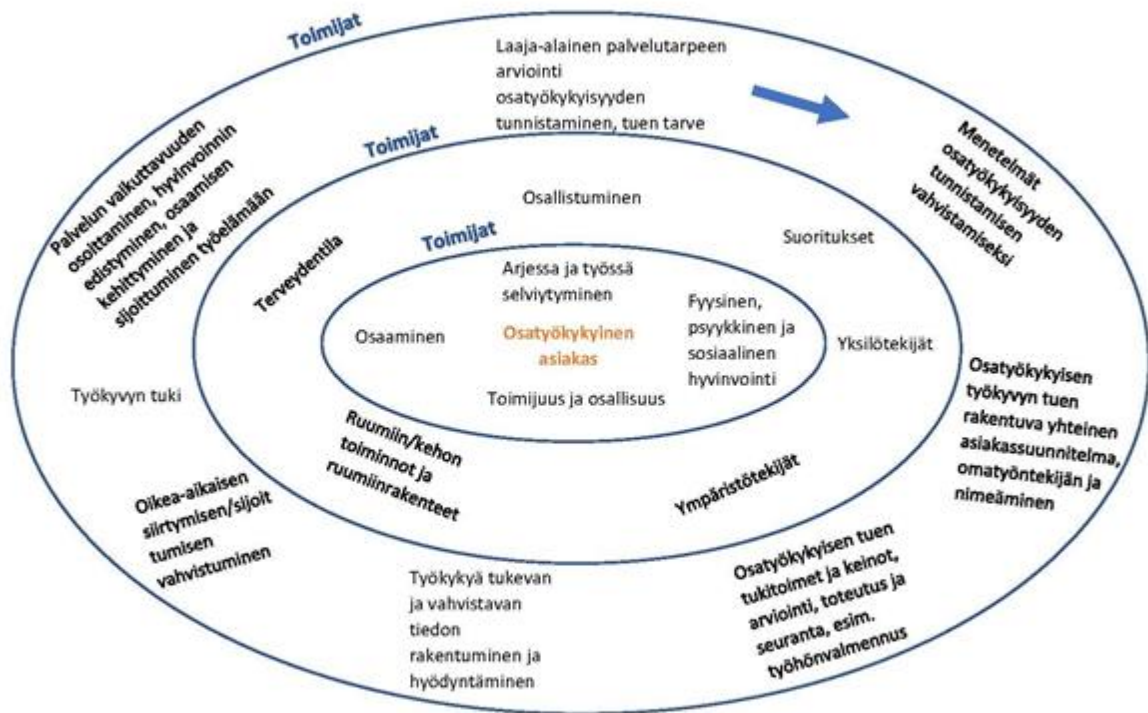
Työkykyohjelman yhtenä tavoitteena on kehittää laatuksiteereihin perustuva työhönvalmennuksen toimintamalli Oulun kaupungissa. Toimintamallissa hyödynnetään osatyökykyisten työllistymisen edistämisessä näyttöön perustuvaa IPS (Individual Placement and Support Model) -työhönvalmennuksen mallia ja asiakkaan tarpeen mukaan tehostettua IPS-mallia. Tehostettua mallia mukautetaan mm. osatyökykyisen kognitiivisten ja psykososiaalisten taitojen mukaan.

Hankkeen avulla otetaan käyttöön laatuksiteereihin perustuva työhönvalmennuksen toimintamalli osatyökykyisen työllistymisen ja työhön paluun tueksi. IPS-laatuksiteeristöissä on kolme osa-aluetta, joissa on yhteensä 25 arvioitavaa kriteeriä. Osa-alueet koskevat henkilöstöä, palveluntuottajaa ja palveluiden organisoimista sekä palveluita. Jokaista kriteeriä vastamaan on asetettu viisi eri vaihtoehtoa, joiden toteutuminen on pisteytetty 1-5. Osatyökykyisten työ- ja toimintakykyä tukevaa ja edistävää sosiaalista kuntoutusta lisätään. Toimintamallin avulla toimijoiden välistä yhteistyötä lisätään ja työnjakoa selkeytetään. Kehittäjäasiakkaat ovat konkreettisesti mukana toimintamallin luomisessa, kehittämisprosessissa ja käyttöön ottamisessa.

IPS -mallin lähtökohtana on, että kuka tahansa palkkatyöhön haluava voi työllistyä tarkoituksenmukaisilla ja oikea-aikaisilla tukitoimilla avoimille työmarkkinoille. Malli on ainoa työhönvalmennuksen malli, joka on tiukoin tieteellisin kriteerein osoitettu vaikuttavaksi keinoksi tukea osatyökykyisten työllistymistä ja työhön paluuta (Harkko, Lehto, Pitkänen, Ala-Kauhaluoma 2018: 3, 14.). IPS-mallin mukainen toiminta ei erottele kuntoutujia diagnoosin, oireiden tai toiminnan mukaan vaan toiminnassa tähdätään kuntoutujan terveydentilaan ja työkykyyn soveltuvaan työtehtävään sekä sijoittumiseen palkkatyöhön (Rinaldi, Miller & Perkins 2010, 164). Hankkeen aikana IPS-malli sisällytetään ICF-malliin (Toimintakyvyn, toimintarajoitteiden ja terveyden kansainvälinen luokitus).

Työhönvalmennus tehostaa nykyisiä työpaikkainterventiota ottamalla alueen yritykset vahvasti mukaan kehittämiseen. Oulussa on myönteiset kokemukset DuuniPolku -hankkeesta (2017-2020) toteutetusta IPS-mallin hyödyntämisestä. Työssävalmennuksen malli vastasi yhteiskehittämiseen perustuen sekä työnhakijoiden että työnantajina toimineiden yritysten tarpeisiin. Työhönvalmennuksen laadullisia tekijöitä kehitetään osatyökykyisten varhaisen työkyvyn tuen tunnistamiseen ja työkyvyn tukeen työnomaisissa työympäristöissä ja -yhteisöissä. Osassa työhönvalmennuksista hyödynnetään neuropsykiatrista valmennusta.

Alla olevassa kuviossa on esitetty osatyökykyisen työkyvyn tuki ICF-viitekehyksessä. Kuviota hyödynnetään osatyökykyisen työkyvyn tuen toimintamallin kehittämisessä.

Kuvio 1. Osatyökykyisen työkyvyn tuki ICF -viitekehyksessä.